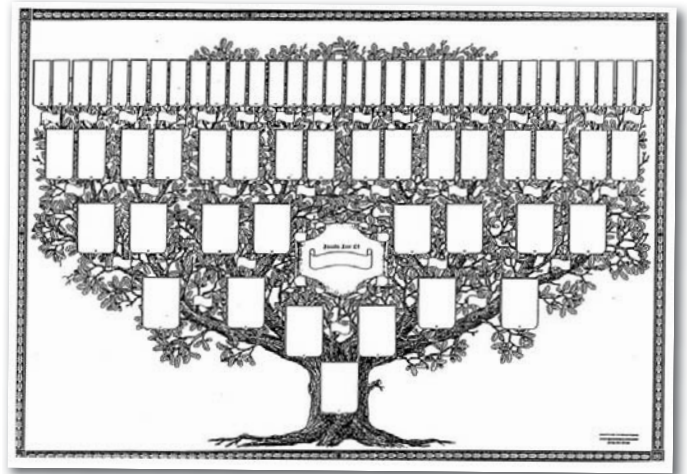

ALIR anor

Medlemsblad för Forskarföreningen ALIR, Söderhamn med omnejd

Har du koll på antavlorna på hemsidan?

Är det tillåtet att lägga upp vilka antavlor som helst på hemsidan?

Brandstationen i Ljusne

Vad vet du om den? DiBis efterlyser mer information kring detta fotografi

Möt den märklige skräddaren

En fascinerande berättelse om skräddaren från Forsdal som slog sig följe med erikjansarna

Gustafssons bryggeri

Drömmen om ett eget bryggeri som gick i uppfyllelse

STYRELSEN FÖR FORSKARFÖRENINGEN

ALIR

Ordförande

Kristers Rundqvist

Vice ordförande

Torbjörn Goude

Sekreterare

Monica Lindh

Kassör

Ann-Catrine Lundström

Ledamöter

Peter Johansson

Lars Kjellgren

Carina Mowald Haglund

Ersättare

Rigmor Strandberg

Anna Persson

Medlemsansvarig

Ann-Catrine Lundström, se kassör

Kursansvarig

Anna Persson, se ersättare

Webbmaster

Elenor Svensson

Föreningens hemsidorwww.alir.sewww.facebook.com/forskarforeningenalir**Redaktionskommitté**

Redaktör Tony Jonsson

E-post: tonyjons@gmail.com

Kristers Rundqvist, se ovan

Tryck

Söderhamns kommun

Redaktören

God fortsättning på 2016 och välkommen till ett nytt nummer av ALIR anor. Jag tycker att tiden går så fort, fortare än vad jag har räknat med. Det var ju nyss som decemhernumret publicerades men det är väl så det är, när man är engagerad på olika håll med hemsidor och medlemstidningar.

Nu står vi här igen med ett nummer av ALIR anor och jag funderade just över hur många det har blivit sedan starten 1984. Kanske är det någon som har alla nummer eller åtminstone vet hur många det har blivit? Från vår webbansvarige Elenor Svensson fick jag en uppgift på omkring 127. Vi får se om hon kan lyckas lösa detta eller så kanske svaret finns hos någon av er?

Detta nummer var i stort sett redan klart innan jag började sätta ihop detta februarinumret och nu är de sista artiklarna om järnvägen och affärerna med i detta med. I samband med förra nummret med "Bishop Hill", följer här en fantastisk berättelse om "Den märklige skraddaren på Forsdal" och i sista stund kom ett förslag om att utöka numret till 20 sidor. Det gick det också, tack vare en senare insänd artikel som annars hade fått gett vika till nästa nummer, "Gustafssons bryggeri i Sandarne."

Visst är det glädjande att det finns material och jag hoppas att det fortsätter på samma sätt så vi alla får läsa ett tjockt nummer varje gång!

Forts. på sid. 4

Om ALIR

Forskarföreningen ALIR, lokalförening för släkt-, person- och bygdeforskning, bildades i mars 1977. Föreningens namn är taget efter folklandsnamnet Alir, en medeltida beteckning för området kring Ljusnans dalgång i södra Hälsingland. Föreningen har som sitt främsta intresseområde socknarna Söderala, Mo, Norrala, Trönö, Skog och Söderhamns stad med närområden. Föreningen är medlem i Sveriges Släktforskarförbund. Medlemsbladet ALIR anor utkommer 4 gånger per år, den 25:e i månaderna mars, juni, september, december. Manusstopp är den 25:e månaden före utgivning. Du kan bli medlem i Alir genom att sätta in 120 kr på Plusgiro 913009-7.

Artiklar i denna publikation får, med angivande av källa, kopieras eller på annat sätt återges.

Ordföranden har ordet

Då var det dags att summera verksamhetsåret 2015.

För 3:e året i rad är det röda siffror i bokslutet och det känns inget vidare. Jag har ägnat en hel del tid att fundera på detta. Konstaterar att det beror på ett antal saker. Vi i styrelsen har satsat offensivt med bl.a. föreläsningar, släktforskarkvällar och det är sådant som kostar pengar då vi inte har en egen lokal.

En stor besvikelse är det att vare sig föreläsningar, släktforskarkvällar eller släktforskarhjälp är speciellt välbesökta, så jag och styrelsen funderar över vad det är ni som medlemmar önskar? En, säger en, medlem är det som har hört av sig med vad den önskar för aktiviteter. Vad önskar ni 199 andra? Varför är så få medlemmar intresserade av föreläsningar? Har vi i styrelsen valt fel föreläsare eller fel ämnen? Är annonseringen för dålig? Vallonerna och skogsfinnarna drog relativt stor skara. Men undran uppstår då det är så få som besökt de övriga föreläsningarna.

Våra medlemmar verkar också vara utomordentliga problemlösare och duktiga forskare då det är så få som behöver hjälp med sin forskning. För det är bara ett fåtal som anser sig behöva släktforskarhjälp. Jag hittar också bara någon enstaka som använder sig av t.ex. *Anbytarforum*. Jag själv tycker inte alltid att det är så enkelt utan använder mig av fl. era olika fora, databaser, CD-skivor, böcker för att lösa vissa problem. Det är inte skämmigt att inte kunna, veta, eller förstå, och inte minst att läsa gammal skrivstil och förstå alla "gamla" ord och uttryck som förekommer.

“Det är inte skämmigt att inte kunna, veta och förstå...”

Röda siffror i bokslut är trist, jag som f.d. Redovisningschef tycker det är illa, och speciellt tre år på raken. När jag dessutom har jag varit ordf. eller tillförordnad ordf. under dessa tre år så det upplevs inte positivt från min sida, utan känns mer som ett misslyckande som ordförande. Funderar därför på att avgå vid årsmötet, då jag har slut på idéer. Men jag har ett år kvar som ledamot och det året avser jag bli kvar. För att undvika röda siffror i bokslutet finns det två vägar, höjd medlemsavgift eller begränsning av verksamheter som kostar pengar. Inget av dem är speciellt tilltalande, men en höjning av medlemsavgiften ligger närmast till hands.

Valberedningen har ingen lätt uppgift inför årsmötet, men jag ser fram med tillförsikt att de lyckas i sitt arbete. Styrelsen kommer att stötta valberedningen så att vi som förening når fler och ökar intresset för släkt- och bygdeforskning.

Väl mött på årsmötet!

Innehåll

Februari 2016

Föreningsspalten	2
Redaktören	2
Ordföranden har ordet	3
Järnvägen i Bergvik och Vansäter, forts.	5
Affärer i Vansäter, forts.	6
Sudokusidan	7
Det här säger lagen om din släktforskning	8
Styrelseinformation	9
Sudokulösning	9
Brandstationen i Ljusne	10
Den märklige skraddaren på Forsdal	11
En medlems antavla	12
Gustafssons bryggeri i Sandarne	16
Föreningsaktiviteter 2016	20

Redaktören, forts från sidan 2

Hur är det nu då? Har jag någon koppling till Söderhamn med omnejd? Jodå, det har jag faktiskt! Och några av er kanske redan har sett det i och med mitt inlägg på föreningens sida på Facebook, där jag efterlyser information om Norrbo i Skogs socken. Det gäller ”Molinstenen” som restes till minne över Lars Högström, rest 1902 i Norrbo, Skog. På stenen finns följande inhugget:

Lars Högström, stamfader för Molinska släkten, född 1717, död 17 5/6 94, var guldsmed,

blev värvad i garde, kom i rysk fångenskap, deltog i kriget med konung Fredrik II af Preussen mot Österrike, blev gift med en gulddragerska vid preussiska hovet. Stenen restes af sonsonsso-
nen Anders 19 5/6 02.

Tack vare hjälp från Gudrun Åhrlin, Ingrid Rask, Birgitta Jonsson och Britt-Marie Sjökvist har jag på ett och annat sätt fått viktig information om stenens läge och jag har för avsikt att åka dit till sommar och försöka rengöra stenen från dess mossa. Jag

kommer också att skriva brev till den som äger marken där stenen är belägen och hoppas på ett positivt svar. Tilläggas bör, att jag forskar även på Lars Högströms ättlingar. Denna bild har jag fått från Björn Espell på Frösö i Jämtland som även har bistått med ättlingaverket för kompletterande forskning. ■

Järnvägen i Bergvik och Vansäter.

Forts från sidan 11, nr 3, 2015

Stationsinspektör Nils Christoffersson med familj från Norrköping anlände den 15 april 1886 och stationsförman Karl Ludvig Larsson med hustru och tre barn kom från Hanebo den 5 maj 1886.

Familjen flyttade dock vidare till Söderhamn året efter, Stationskarl Nils Sakarias Åberg med hustru och fyra barn anlände 1886 men två år senare flyttade även den familjen vidare.

Nu dyker också flera banvaktare upp. Två banvaktsstugor byggs på Vansätters området. Den ena belägen vid nuvarande järnvägsövergången i Vansäter, den andra vid Nordäng. Den vid järnvägsövergången blir senare Österbackens hållplats.

Banvakten Aron Sjöberg med familj kommer från Skog den 25 juni 1886, likaså Vilhelm Strömberg med familj den 15 april 1886.

Detta är de första som kommer i och med nya järnvägen och det dröjer sedan några år innan nästa omgång järnvägsarbetare anländer. Under 1888 flyttar två nya banvaktare in till Vansäter, skrivna på Vansäter nr sub. 3. Det är Johannes Andersson med familj som kommer den 20 juli från Torsåker och flyttar vidare till Mo samma år.

Även den andre järnvägsarbetaren blir kvar bara en kortare tid. Han heter August Nilsson och har fru och två barn. Familjen anländer 1888, men flyttar vidare året därpå.

En banvaktsförman kommer den 6 december 1889. Det är Karl Magnus Larsson från Grängsjö, med familj. Samma år i juni kommer också banvaktern Frans Edvard Persson Lyrén från Järbo med familj.

En extra banvakt bor också här mellan 1888-90. Det är Jonas Larsson med familj.

En växlare, Jonas Lindblom med familj, bor en tid på Vansäter nr. 6, men flyttar 1892 till Mo.

På Bergviks station bor nu även kontorsbiträdet Axel Leopold

Lagerberg med familj men flyttar till Hanebo 1899. Stationsskrivare Johan Herbert Dubois med familj, kommer från Stockholm 1891. En extra banvakt, Johan Lindberg, kommer från Hanebo 1895. Pumparen Karl Johan Heimdahl med familj, liksom stationskarlen Nils Halvar Jonsson som kommer 1894 från Uppsala, och banvaktarna Olof Emil Olsson och Sten Persson med familjer flyttar in på 1890-talet.

Fabriken har eget lok samt ett stickspår från stationsområdet till fabriken. Bolaget har även egna lokförare. Dessa var Jonas Bernhard Forsström, Joel Herbert Haglund, Olov Ludvig Hedenborg och Erik Nyberg.

Många av arbetarna vid fabriken bodde i Bergvik. För att komma till sitt arbete brukade dom gå på banvallen till Vansäter och för detta ville SJ ha 1 krona om år i gångavgift.

Detta retade dock bolagsledningen som lät bygga en väg vid sidan av spåret. Arbetarna skulle kunna gå gratis till sitt arbete. En som var undantagen denna avgift så länge den inkasserades var Rut Östbergs morfar på Österänge. Han hade frisedel bara för att han ägt marken banan gick på.

I början av 1900-talet kom nytt folk till järnvägen, bland annat den kände Karl Tirén som kom 1912 och stationsförman Anders Johan Eriksson. Vidare stationskarlarna David Emanuel Olsson, Erik Helmer Eriksson, Gustav Anton Gustavsson, Robert Lambert Rosell samt banvakten Jonas Hedberg.

Till och med 1919 var posten förenad med järnvägen och sköttes av dess personal. Landsvägen som går genom Bergvik och tidigare korsade bangården i samma plan i dess östra ände överbyggdes 1932 av en viadukt vars öppning breddades 1999.

Samma år, 1932, byggdes även Österbackens hållplats (Vansäter 8:58) lydande under Bergviks station. De flesta persontågen och rälsbussarna gjorde uppehåll vid hållplatsen.

Stationen sänktes 1937 från klass 4 till 5 och personalstyrkan växlade mellan 6 och 10 man.

År 1939 fraktades 60000 ton trämassa på banan från Vansäter till Stugsund för export. Även den träsprit som från 1911 tillverkades i Vansäter fraktades. 1939 var man uppe i 15000 ton sprit per år och den gick i tankvagnar till olika platser i landet. Totaluppbörden för Bergviksstation var 1939 uppe i omkring 400 000 kronor.

Fram till 1908 var Hälsinge regemente förlagt till Mohed exercisplats som låg cirka 4 kilometer från stationen. All transport av proviant och andra förnödenheter för truppernas räkning gjordes med järnväg. Dessutom tillkom trupptågen vid in och uttryckning.

Vid Hälsingemanövern 1904 var Bergvik bas för ur och ilastning av trupperna. Gamla posten vid stationen var belägen i före detta banmästarebostaden. På vintern 1946-47 samt sommaren 1947 uppfördes ett nytt stationshus som togs i bruk 1 oktober 1947.

Ställverket (vevapparaten) flyttades i maj 1947 från gamla platsen till omedelbart väster om nya stationshuset. Under våren 1948 revs trappuppgången till gamla stationen. Det första eltåget på linjen Söderhamn-Kilafors passerade Bergviksstation den 22 mars 1953.

Det gamla stationshuset revs 1957. Den nya stationen lades ned den 31 december 1965 och invigdes till fritidsgård den 15 oktober 1978. Det gamla pumphuset revs 1968. Den 1 januari 1971 nedlades persontrafiken.

Källor :

Hälsingerunor 1981 och 94
Handlingar från Tjärnberg, van ss1 Bodlund . Söderala förr och nu
Historien om Landabanan.sammanställt av Göran Malm
Läddikan nr. 1-97
Artikel Kuriren 24 oktober 1978
Bilder, Länsmuséet Gävle bildarkivet
Kartor Storås arkiv i Falun och landsarkivet Härnösand
Kyrkarkivalier. ■

Affärer i Vansäter

Forts från sidan.13, nr 3, 2015

Vidare beslöts att tillsvidare fortsätta driften vid butiken i Österbacken. Medlemmarna tyckte att det var bättre i sådant fall att avstå återbäring ett år än att lägga ned butiker.

Under 1933 sjönk omsättningen ytterligare man var nu nära att gå med förlust varvid styrelsen valde att godkänna beslut om nedläggning av Österbacken samt permittera personal, men beslutet kom aldrig att verkställas på grund av protest från Gunnar Redin.

I september 1933 anställdes en föreståndare Haglund från Marma, i stället för Stockzell som blivit sjuk. Redin anställdes som butiksföreståndare i Vansäter i februari 1934, samtidigt beslutades att anskaffa nya kassaapparater till butikerna 1-2-5 av märket Hugin.

Den 15 mars 1934 anställdes Hjördis Pettersson Vansäter som extra biträde vid butik 5 samtidigt indrogs telefon på lagerkontoret till en kostnad av, för telefon 27,50 inkoppling 10 kronor.

Kraftförvaltningen i Bergvik erbjöd sig att leverera elektrisk energi för uppvärmning till ett pris av 3 öre kilowatten. Vidare meddelade Sundsvalls rundradio, att motorerna till de nya kassaapparaterna förorsakade störningar för radiolyssnarna vilket kunde avhjälpas om föreningen inköpte kondensatorer, vilket beviljades.

I maj 1934 hade huvudkontoret flyttats till Marma, varvid de flesta mötena hölls i fortsättningen. 1934 började Arvid Lindberg som extra springpojke vid butik 1 i Bodarne.

Man beslutade också att skänka en pokal som vandringspris till idrottsföreningen kamraterna Bergvik, vilken inköptes för 35 kronor. Den 21 november 1934 sökte följande som kvinnliga elever Elis Blomgren Vansäter 16 år, Karin Ek Vansäter 18 år, Elsa Jansson Vansäter 16 år, Brita Adolffson 17 år, Barbro Hansson Vansäter 15 år, Ulla Bergstrand Bergvik, Sara Olsson Vansäter 17 år, Inga Johansson Vansäter 16 år, Elise Ekberg Vansäter 17 år, alla antogs inte i första omgången.

Brandförsäkringsvärdet på alla fem butikerna var 169 000 och man föreslog att sänka till 119 000 på grund av dyra premier. Föreningen sålde fastigheten "Källaren" till Erland Pettersson för 15 000 kronor. Ny föreståndare för "femman" blev HJ Jonsson från Skutskär.

23 februari 1935 beslöts att ej ge kredit efter den 1 juli, omsättningen uppgick nu till 470 814, kronor och bruttoöverskottet uppgick till 16 326 kronor. Två månader senare omvaldes Gottfrid Fagerström som ordförande, som firmatecknare valdes Johan Blank och Lars Jonsson.

Den 16 april skrinlades sammanslagningen mellan Mo konsum och Marma hushållsförening, varifrån föreståndare Haglund var inlånad som nu bara fick företräda Marma hushållsf.

Kontoret som under Haglunds tid varit beläget Marma flyttades åter till Bergvik. Nu fick man en vikarierande föreståndare från Koop. som hette Älgren, men några

månader senare hade en herr Emil Gister antagit platsen mot en lön av 375 kronor i mån. I april 1936 indrogs telefon i butik 3 och 5.

1937 kom förfrågan från IFK Bergvik, om att dela på en chockladkiosk uppställd på idrottsplatsen med dem. 1938 beslutade styrelsen att om möjligt sammanslå distrikt 1 och 2 emedan distrikt 1 butiker "voro synnerligen dåligt besökta." Föreningen erbjöds också att köpa en affärstomt i Lynäs omfattande 1800 kvm. till ett pris av 800 kr. Tomten inköptes den 3 juni av Oskar Wennerström.

Även beslutades att inköpa skyltbokstäver "konsum" till samtliga butiker, och Märta Norgren antogs tjänstgöra vid butik 3. I november samma år meddelades att köpet av tomt var klar den hade beteckningen Lynäs 4106. I början av 1939 inköptes kyldiskar till trean och femman och två nya ledamöter valdes in, Joel Björk och Hilding Åhlund.

I augusti meddelades att bygget i Lynäs nästan var klart om än med mycket missnöje med entreprenören. Kostnaderna för bygget uppgick till 28,000 kr. En paketbil inköptes också, en Ford V8 1937 för 1750 kr. i Gislaved. I mars 1940 beslutades på grund av det oroliga politiska läget att lägga upp ett reservlager av vissa livsmedel för cirka 5,000 kronor. Och på hösten inköptes ett gengasagregat för 1350 kronor, när bensin blivit nästan omöjlig att få tag på.

I december 1940 beslutades att lämna julpaket till sjömännen i engelska förläggningen till ett värde av 250 kronor. Depån i Lynäs indrogs i januari 1941, men istället erbjöds föreningen att hyra lokal av Oskar Wennerström som försäljningsställe, så man öppnade butik i Wennerströms café mot en hyra av 35 kr. i månaden medräknat lyse och värme. Den benämndas butik 6 i mars 1943 såg styrelsen ut så här, ordförande Johan Blank, vice ordförande Anders Åkerblom, sekreterare Algot Höök, vice sekreterare Hilding Åhlund, firmatecknare var Johan Blank och Algot Höök.

Arvid Lindberg sade upp sig för att börja hos sin bror i Voxna. Vid samma möte hade personer boendes i Elfvik inkommit med en förfrågan om inte föreningen kunde öppna butik där, när den privataffär som fanns upphört, frågan bordlades. I april 1944 stod föreningens magasin i Lynäs färdigt. 10 maj 1946 anställdes Sven Ivar Andersson som springpojke vid "femman", och som nybörjare Kerstin Larsson vid "trean" för en lön av 30 kr. i månaden. Till ny butiksföreståndare för butik 3 utsågs Alvar Karlsson från Söderala, efter Sjöholm som pensionerades. Den 17 januari 1948 registrerades hos länsstyrelsen att föreningens firmanamn numera var Mo-Bergviks konsumtionsförening u.p.a.

Omsättningen var nu uppe i 1 116,818 kronor. 3 maj 1949 bestod styrelsen av följande personer: ord. H Åhlund, v. ord. Albin Wallin, sekr. V Andersson, v.sekr. Erik Jonsson, propagandaledare Albin Esbjörnsson, firmatecknare var H Åhlund och V Andersson, revisor Birger Hintze. Frågan om att bygga en större butik i Vansäter upptogs till

diskussion i juni 1950, men ekonomin var för dålig. Dock beslutades om undersökning av möjligheten att kunna få tag i en lämplig tomt, bolaget kontakades. En skrivelse från KF angående snabbköp kom till styrelsen, man beslutade att om möjligt ordna självbetjäning vid butik 5. Nya nummer på fastigheterna var Bergvik-Vansäter 832 och Lynäs 566.

1952 var Blomquist och Söderström på snabbköpskurs i Gävle. Man hade tidigare bestämt att sälja magasinet i Lynäs 4106 och ett anbud hade lämnats in av Hilding Jonsson på 5,000 kronor, och han fick köpa det. 1952 hade man ett överskott på 26,899 kronor i omsättningen.

Vid besiktning av butik 5 i augusti 1953 enades man om att snarast försöka få köpa en tomt av bolaget för uppförande ny butik, den gamla var alldeles för omorden och uppfyllde ej kraven, samtidigt beslutades att sätta in vattentoalet i ”trean”. Preliminäröverenskommelse träffades med bolaget angående tomt i december. Man hade tilldelats en tomt i den så kallade ”tallbacken” och en vid fabriken. I augusti 1954 hade en tomt utstakats av lantmätaren, tomtpriset var 3,500 kronor. Tomten vid ”tallbacken” hade lovats bort åt Haakonbolaget, så man byggde vid fabriken.

Fastigheterna in-tecknades i februari 1955 för att få kapital till planerad byggnad i Vansäter. Man fick tillstånd att sätta igång bygget den 1 oktober 1955. Ingenjören Netzler stod för ritningarna och huvudentreprenör var byggnadsfirman Gottfrid Lindgren, värme-sanitet Calor och Sjögren, elinstallation Falkmans Elektriska, i februari beställdes träinredning från Bäckfors för 10 000 kr. 1956 började man sälja bensin vid butik 5, elektrisk mätare hade inköpts från OK. 23 april såldes gamla ”femman” till Ivar Söderberg för 9500 kr. Samtidigt inköptes en bensinanläggning till butik 1 Bergvik.

10 juni 1959 upptogs frågan om sammanslagning mellan Mo-Bergvik och Marma, tillsammans skulle de få en omsättning på över 4 millioner. Styrelsen 1959 var ord. OH Åhlund, Albin Wallin, Albin Esbjörnsson, Erik Jonsson, Lennart Österberg, revisor Harry Jansson, suppleant Gösta Karlsson, kvarstående revisor Karl Goude, suppleant Evert Gauffin.

12 augusti 1959 hade sammanslagning skett från och med nu heter föreningen Marma-Bergviks konsum. Under senare delen av sextiotalet lades de båda konsumbutikerna i Vansäter ned. Endast butiken i Bergvik blev kvar, och flyttades till södra sidan älven 1968, där ny butik uppförts vilken även kom att inrymma postkontor. ■

NYBÖRJARE				2		6		
		5	2	9	4	3		
					6	3	9	
		4	8		9	1	6	7
		3	7				8	1
		1	6	7	8		9	2
		2		4	7			
			4		1	9	2	3
		9			3			

MEDEL	4		6		1			
		7		3		8		
				2	4		7	6
			5				8	7
	1							2
	7	3				1		
	5	8			6	1		
			1			7		5
					8		6	9

UTMANING	7			3		1	5
			3				4
	4			2	1		7
		4	8		3		9
	9				4	8	2
	3				9	1	6
	8					5	
		1	4		8		

Det här säger lagen om din släktforskning

Publicerad med tillstånd ur Datainspektionens tidning Integritet i fokus, nr 2/2010.

Släktforskning handlar inte bara om att plöja kyrkböcker och bygga antavlor, det handlar också om personuppgifter. I mängder. Men vad säger egentligen lagen eller rättare sagt personuppgiftslagen om din släktforskning?

”Berömda personer kan ha sina rötter bland torpare och bönder lika väl som att vanliga medborgare idag kan ha sina rötter bland berömdheter och kungligheter. Dina rötter kan finnas bland äventyrare, kungar eller landsstrykare och dragningskraften i detta okända är fascinerande. Som släktforskare kommer du att få upptäcka både människor och platser som du inte visste något om tidigare”, lockar ett företag som tillhandahåller en släktforskningstjänst via Internet.

Släktforskning är en populär hobby i Sverige. Runt om i landet slås det i kyrkböcker som filmats eller skannats. Resultaten matas in i speciella släktforskningsprogram och på webbplatser kan privatpersoner publicera och utbyta släktforskning med andra eller länka in sin egen släkttavla i en större. I grund och botten handlar släktforskning om personuppgifter. I mängder. Men vad säger egentligen lagen eller rättare sagt personuppgiftslagen om släktforskning?

– Vi får återkommande frågor som rör släktforskning, berättar Salomeh Fanaei som arbetar som jurist på Datainspektionen.

Levande eller döda personer

Men vänta nu, som vi alla (näja!) känner till är ju en personuppgift i lagens bemärkelse information som ”direkt eller indirekt kan hänföras till en person som är i livet”. Personuppgifterna i släktforskning handlar ju i mångt och mycket om personer som inte längre lever. Hur går det ihop?

– Uppgifter om vem som är släkt med en avliden räknas som personuppgifter under förutsättning att de aktuella släktingarna är i livet, förklarar Salomeh Fanaei. Frågorna som Datainspektionens jurister får om släktforskning kan delas in i två grupper: frågor från släktforskare som vill publicera information på Internet och undrar om det går bra och frågor från personer som upptäckt att deras personuppgifter är publicerade i någons släkttavla på Internet utan att de blivit tillfrågade.

Slakten på hemsidan

Bryter jag mot personuppgiftslagen om jag publicerar min släktforskning på min hemsida?

För att svara på den frågan måste en rad andra frågor först besvaras. Vem är ansvarig för personuppgifterna som publiceras? Är personuppgifterna strukturerade i en databas eller inte? Behandlas uppgifterna för privat bruk? Är syftet med publiceringen journalistiskt? Är uppgifterna kränkande? Låt oss beta av frågorna en i taget.

Personuppgiftsansvarig är den som bestämmer hur personuppgifterna ska användas. I det här fallet är det personen som publicerar uppgifterna på sin hemsida. Enligt personuppgiftslagen gäller fler och strängare regler om personuppgifterna är strukturerade.

Med strukturerade menas att personuppgifterna lagras i en databas där uppgifterna enkelt kan sökas och sammanställas på olika sätt. Om personuppgifter förekommer i löpande text på exempelvis en webbsida så anses de vara ostrukturerade. I det här fallet ska släktforskningen publiceras i text på en webbsida. Text och enstaka bilder på en hemsida är typiskt sett ostrukturerat material.

– Om personuppgifterna anses vara ostrukturerade är det generellt sett okey att publicera uppgifterna under förutsättning att de inte är kränkande.

Hur är det då med släktforskningsprogrammet som personen säkert använde för att skapa sin antavla? I det lagras ju personuppgifter på ett strukturerat sätt. I personuppgiftslagen finns det ett undantag som gör att man inte behöver följa alla regler som normalt gäller då personuppgifter hanteras på ett strukturerat sätt. Undantaget gäller om personuppgifterna används för privat bruk, som i det här fallet på den egna datorn.

– Men publiceras uppgifterna på Internet så är det ju inte frågan om privat bruk längre. (...) Enligt personuppgiftslagen anses vissa personuppgifter vara känsliga och därmed extra skyddsvärda. I släktforskningssammanhang kan det handla om uppgifter som rör hälsa, som exempelvis ärftlig sjukdom, eller som avslöjar ras eller etniskt ursprung.

– Publicerar man sådana känsliga personuppgifter på sin hemsida kan det vara kränkande i lagens mening. Man bör även undvika att publicera uppgift om adoption eftersom det är integritetskänsligt. Sammanfattningsvis kan sägas att om man publicerar sin släktforskning i löpande text på sin hemsida så kan man normalt ta med uppgifter som namn, födelsedatum och adresser till nu levande

Litteratur att låna

I våra skåp i och utanför forskarrummet i Söderhamns Stadsbibliotek finns blandade häften och pärmar från olika socknar i Hälsingland, det finns också ett antal böcker, både om släkter och socknar, som skrivits av olika släktforskare. Dessutom finns lite böcker som kan vara användbara som släktforskarhjälp. Detta material kan lånas och lämnas tillbaka de tisdagar när vi har släktforskarhjälp där på plats. I släktforskarummet finns även en öppen hylla med intressant material som tillhör Söderhamns Stadsbibliotek. Dessa är inte för utlåning, men det går utmärkt att sitta i släktforskarummet att läsa, där även dator för släktforskarhjälp finns. Utanför släktforskarummet finns dessutom ett stort antal föreningstidningar från olika släktforskarföreningar runt om i Sverige, och även från Finland. Dessa kan man läsa på plats, och kanske finns det någon berättelse som är extra intressant just för din släkt.

Sedan finns även Hälsingerummet på gatuplanet i Söderhamns Stadsbibliotek, som innehåller mycket intressant Hälsingehistoria. Glöm inte heller bort att Söderhamns Stadsbibliotek har ett välfyllt tidningsarkiv där man kan bläddra i 100 år gamla tidningar! Fråga i receptionen, så får ni hjälp.

Sök gärna upp oss på Facebooksidan

<https://www.facebook.com/forskarforeningenalir>

Till sist, finns det någon som kan tänka sig att hjälpa oss med styrelsearbetet kommande verksamhetsår? Valberedningen har kört fast! Är ni intresserade så hör av er på mailadress: kriste.rundqvist@soderhamn.com

Styrelsen

släktingar. Man bör dock undvika att ta med integritetskänsliga personuppgifter.

– Är man osäker är det alltid en god regel att inhämta samtycke innan publicering, det vill säga fråga personen/personerna om det går bra, tipsar Salomeh.

Ta bort uppgifter

Jag hittade personuppgifter om min familj på Internet med uppgifter om yrke, födelsedatum och vilken församling vi tillhör. Vi vill inte att dessa uppgifter ska ligga på Internet men vet inte om vi kan kräva att de plockas bort?

Även för att besvara denna fråga måste frågorna ovan först besvaras. Vem är ansvarig? Är uppgifterna ostrukturerade? Är det för privat bruk? Är syftet journalistiskt? Är personuppgifterna kränkande?

När det gäller släktforskning som publiceras på en hemsida i löpande text är det framför allt frågan om personuppgifterna är kränkande som väger tungt i en bedömning.

– I sin entusiasm är det säkert lätt för en släktforskare att glömma att en personuppgift i en antavla på hemsidan kan kännas kränkande för den person som uppgifterna gäller.

Forts. på sidan 15

SUDOKULÖSNING

NYBÖRJARE

3	8	9	1	2	5	4	6	7
6	5	2	9	4	7	3	8	1
4	7	1	8	6	3	5	9	2
2	4	8	3	9	1	6	7	5
9	3	7	6	5	2	8	1	4
5	1	6	7	8	4	9	2	3
8	2	3	4	7	6	1	5	9
7	6	4	5	1	9	2	3	8
1	9	5	2	3	8	7	4	6

MEDEL

4	5	6	7	1	8	9	2	3
2	7	9	3	5	6	8	4	1
8	1	3	2	4	9	5	7	6
6	2	5	1	9	3	4	8	7
1	9	4	8	7	5	3	6	2
7	3	8	6	2	4	1	9	5
5	8	2	9	6	1	7	3	4
9	6	1	4	3	7	2	5	8
3	4	7	5	8	2	6	1	9

UTMANING

7	2	9	3	6	4	1	5	8
1	6	3	8	5	7	2	9	4
4	8	5	2	1	9	6	3	7
2	4	8	1	3	5	7	6	9
6	5	7	9	2	8	3	4	1
9	3	1	7	4	6	8	2	5
3	7	2	5	9	1	4	8	6
8	9	6	4	7	3	5	1	2
5	1	4	6	8	2	9	7	3

Brandstationen i Ljusne

Brandstationen i Ljusne, okänt årtal.

Genom åren har vi fått många förslag på när denna byggnad blev uppförd. Vi har inget säkert svar. Kan någon det exakta året? Och i så fall bevisa det, exempelvis med någon slags dokumentation eller på annat sätt? Hör i så fall av er till oss på DiBiS i Ljusne eller Söderhamn.

Vänliga hälsningar, Thommie Nord, Verksamhetsledare DiBiS
Tel: 073-904 66 50, mobil: 070-204 96 82

Den märklige skräddaren på Forsdal

av Janne Hallström, Mo.

Har ni hört talas om gården Forsdal i Söderala? Den låg utefter gamla vägen mot Ljusne, strax söder om ån där den nya vägen idag passerar över ån. På kartan nedan från 1950-talet ser ni var den låg. Man ser att då fanns ännu två byggnader kvar. Ni som är tillräckligt gamla har säkert en minnesbild av den.

Där bodde för länge sedan en liten beskäftig skräddare som skulle komma att följa med erikjansarna till Amerika. Forsdal hade anor ända från början av 1700-talet. Prosten Olof Broman i Hudiksvall nämner den i sitt stora epos om Hälsingland, Glysisvallur (I:4 sid 261):

”På thenne byens (Hedens) ägor äro nu i våra dagar uprättade wackra gårdar, med några rödningar, så wäl av prosten L. Halenius, Gröndal kallad; som av regementsskrivaren Forssius, Forsdal nämder.”

Jag minns den inte själv trots att jag förmodligen passerat den i min ungdom när vi om somrarna kom upp från Stockholm för att besöka morfar och mormor i Marmaverken och deras stuga i Askesta.

Forsdal stod kvar ända fram till 1965 då jag var i tjuugoårsåldern. Gården hörde till hemmanet Orsta nr 4 (Västergården, Per-Ols). Siste hyresgästen på Forsdal lär ha varit en viss Plåt-Knut, som hade plåtslageri i en av byggnaderna.

Att gården brändes ned just 1965 visste Karin Hägers granne Nils Nilsson i Heden att berätta. Han var själv med i brandmanskapet. Där var två byggnader, den ena i timmer. Gården var då i dåligt skick, och nya Ljusnevägen skulle dras över tomten.

Regementsskrivaren Peter Forssius d.ä. bodde antagligen tämligen flott

på Forsdal då det var nytt och fräscht på 1720-talet. Han var gift två gånger, med Ingrid Gris som avled 1726, och Anna Christina Norman från Ovensjö, död 1729 efter bara ett drygt års äktenskap. Forssius själv avled på Forsdal i april 1749 i en bröstsjuka.

Han lär enligt Glysisvallur ha haft en stenplatta inne i Söderala kyrka, norra gången, med texten:

Denna liksten tillhörer regementsskrivaren wed Helsinge Regimentet aereborne och wälbet.e herr Peter Forssius med des k. hustru. hust: Ingrid Gris sampt barn och arfwingar (---) Anno 1726.

Under åren som följde bytte Forsdal hyresgäster åtskilliga gånger. Där bodde hantverkare och annat husfolk som hörde till hemmanet Orsta 4.

Nils Jonsson Hedin flyttar in

År 1844 flyttade den 26-åriga skräddaren Nils Hedin till Forsdal. Vem var då denne Hedin? Vi backar till sommaren 1840. Då meddelade kyrkoherden Anders Scherdin i Söderala kyrka att en drygt tjuugoårig ung man vid namn Nils Jonsson Hedin ämnade komma till socknen för att söka arbetsförtjänst.

Nils bodde då i födelsebyn Långå vid Ljusnan i Härjedalen. Där hade han begärt en flyttningsattest, och

Forts. på sidan 14

En medlems antavla

- Krister Rundqvist -

Skulle du vilja presentera din antavla, så har ni den möjligheten här i ALIR anor! Här är det tänkt, att i varje nummer presenteras en grafisk antavla från någon av er medlemmar om ni vill bidra med något av innehållet till tidningen. Det kan antingen vara med dig själv eller någon annan som basperson bland era antavlor. Skicka gärna den grafiska antavlan som en pdf-fil men det går lika bra som en bild-fil. Och om ni har någon berättelse kring någon av personerna i antavlan, får ni mer än gärna skriva en kort notis om denne. Först ut är vår ordförande Krister Rundqvist med honom som basperson.

Morfar **Johan Arvid Lindstrand** kom från Undenäs ursprungligen. Började arbeta i 7-års åldern som bl.a. fiskardräng i Unden vid norsfiske. Han var en en man med stor moral och etik, 1917 gick han med i facket och blev sekreterare i facket. Var också mer praktiker än teoretiker, vid uppvakningen på sin 50-års dag så fick han en kristallvas av företaget, hans kommentar: "Hade varit bättre om ni hade kommit med en säck murbruk då ni vet att jag håller på bygger jordkällare!"

Mormors mor **Maria Gustafsson** var dotter till en nybyggare. Nybyggare var sådana som fick sig en bit mark avsynad och avstyckad. Detta mot löfte om att odla upp marken och bosätta sig där. (Hur ser dagens glesbygdspolitik ut?) Efter det att maken Anton avlidit så startade hon kosthåll. Hon hade ett antal karlar som jobbade vid sågen som hon höll med mat och sovplats för en rimlig ersättning. Kallades då för Madam Gustafsson.

Farfars far **Limströms Olof Andersson Lindström** föddes i Karlberg under en s.k. arbetsvandring från Leksand till Stockholm. Han valde att flytta till Sundsvallsdistriktet under sågverkens guldålder. När han kom flyttande hette han Olof Andersson Limström, men prästen i Selånger, dit de kom flyttande, ansåg att Limström inte var ett giltigt namn (var ett soldatnamn) utan tog helt krasst och sa att han fick heta Lindström.

Farfar **Karl Harald Ferdinand Lindström** blev bara 40 år, avled av hjärnblödning. Han var en s.k. Waldenströmmare d.v.s. han tillhörde Missionsförbundet. Han ansågs vara en skicklig arbetare och flink å huvudets vägnar, men att vara Waldenströmmare ansågs märkligt och behandlades inte alltid så väl av arbetsgivarna, så han hade genom sitt engagemang i Missionsförbundet inte alltid så lätt att behålla jobbet, utan var bland de som fick gå först när arbetsstyrkan minskade under vinterhalvåret, men var en av de första att återanställas när våren kom. Deltog inte i Storstrejken 1909.

	2		4	8	16
	Karl Harald Ferdinand Lindström f. 5/3 1895 Tunadal Skön (Me) d. 4/7 1935 Tunadal Skön (Me) Sågverksarbetare Tunadal Skön (Me)		Limströms Olof Andersson Lindström f. 21/5 1860 Klara fs (Up) d. 20/1 1938 Eriksdal, Alnö (Me) —g. Erika Matilda Wiklund f. 2/12 1858 Karlsbyn, Sundborn (Da) d. 28/12 1929 Tunadal, Skön (Me)	Limströms Anders Olsson f. 2/3 1823 Karlberg, Solna (Up) d. 24/4 1896 Falu Kristine, Falun (Da) —g. Kerstin Matsdotter f. 17/10 1820 Gärde 22, Leksand (Da) d. 11/8 1912 Skön (Me)	17
Sven Evald Lindström f. 3/6 1923 Tunadal Skön (Me) d.				9	18
				Erik Wiklund f. 28/6 1827 Karlsbyn, Sundborn (Da) d. 18/7 1873 Karlsbyn, Sundborn (Da) —g.	19
Stockholm g.	—g.			Johanna Erika Berg f. 14/7 1829 Falun (Da) d. 1/3 1895 Tunadal, Skön (Me)	20
			5	10	20
	Olga Maria Eriksson f. 19/3 1900 Tunadal Skön (Me) d. 27/4 1979		Olof Emanuel Eriksson f. 2/7 1874 Tunadal, Skön (Me) d. 7/3 1958 Byn, Skön (Me) —g. Hilma Maria Pettersson f. 27/6 1879 Filland, Skön (Me) d. 29/11 1967 Solhaga, Skön (Me)	Olof Eriksson f. 2/12 1842 Salungen, Mangskog (Vä) d. 5/10 1929 Tunadal, Skön (Me) —g. Margareta Kristina Sundström f. 6/1 1847 Överkovland, Sättna (Me) d. 4/12 1928 Tunadal, Skön (Me)	21
Lars Krister Rundqvist f. 15/4 1949 Hovid Alnö (Me) d.	1			11	22
	Skön (Me)			Alfred Pettersson f. 12/4 1855 Widön, Karlstad (Vä) d. 28/11 1922 Tunadal, Skön (Me) —g. Karin Svensdotter f. 9/4 1844 Gräsmarksgården, Gräsmark (Vä) d. 27/3 1931 Tunadal, Skön (Me)	23
				12	24
Fd officer, ekonomiansvarig Bergvik (Hä)	Johan Arvid Lindstrand f. 7/5 1886 Lillängen, Friskeltorp Udenäs (Vg) d. 22/10 1946 Hovid Alnö (Me) Skogs- och sågverksarbetare		6	Johannes Magnusson f. 12/3 1816 Sjötorp, Udenäs (Vg) d. 4/11 1850 Flyet, Humsbölet, Udenäs (Vg) —g. Maja Stina Persdotter f. 5/1 1819 Humsbölet, Udenäs (Vg) d. 25/1 1915 Lilla Tolsby, Kyrkefalla (Vg)	25
				13	26
				Hedvig Pettersdotter f. 12/3 1858 Ösjö, Tived (Vg) d. 21/6 1940 Forsvik, Udenäs (Vg)	27
Telma Edla Linnea Lindstrand f. 28/8 1925 Hovid Alnö (Me) d. 7/11 2013 Alnögården Alnö (Me) Damfrisörska Alnö (Me) g.	3			14	28
	Edla Lavinia Gustavsson f. 13/5 1885 Hovid Alnö (Me) d. 19/12 1952 Hovid Alnö (Me)		7	Gustaf Larsson f. 31/10 1797 Storkåge, Skellefteå lfs (Vb) d. 12/1 1865 Gran, Skellefteå lfs (Vb) —g. Eva Maria Abrahamsdotter f. 7/3 1805 Hebbfors, Skellefteå lfs (Vb) d. 17/4 1863 Gran, Skellefteå lfs (Vb)	29
				15	30
				Nils Eriksson Wikström f. 9/4 1828 Skellefteå lfs (Vb) d. 16/8 1926 Stensjön, Ytterstfors, Byske (Vb) —g. Johanna Persdotter Julin f. 10/7 1826 Byske, Skellefteå lfs (Vb) d. 15/6 1893 Stensjön, Ytterstfors, Byske (Vb)	31

Forts. från sidan 11

den var beviljad och undertecknad av Scherdins kollega, pastor Nordensson i Hede församling, den 12 mars. I inflyttningslängden för Söderala finner vi Hedin under ”inflyttade år 1841”, och där framgå att bondesonen Nils Jonsson Hedin har slagit sig ner i Ina. Man hittar honom där bland ”husfolket” - en brokig samling torpare, husmän, änkor och pigor, ett femtiotal personer.

Bland dem finns också min egen mormors morfar som ung pojke vid den här tiden, med sina föräldrar

och syskon. I hushållet intill Hedin, fanns pigan Katarina Olofsdotter från Bollnäs som upprepade gånger dömts för lönskaläge. Hon hade fem barn födda utom äktenskapet.

Nils Jonsson Hedin var född 1818, som femte barnet av tio, på hemmanet Långå nr 8 i Hede socken. Långå vid Ljusnan ligger längs en mycket gammal landsväg genom Härjedalen.

Här låg förr gästgiverierna med sina skjutsstationer efter vägen. På 1600-talet under stormaktstiden byggdes en skans på Ljusnans norra strand, mot angrepp från väster.

Fadern Jon Persson dog då Nils var tio år av en inflammation, och dagen efter avled även en äldre bror. Modern Carin Olsdotter från Tännäs var då 40 år och havande med sitt tionde barn, en son. Denne son miste hon efter nio månader, och samma år gick även en sjuårig son bort.

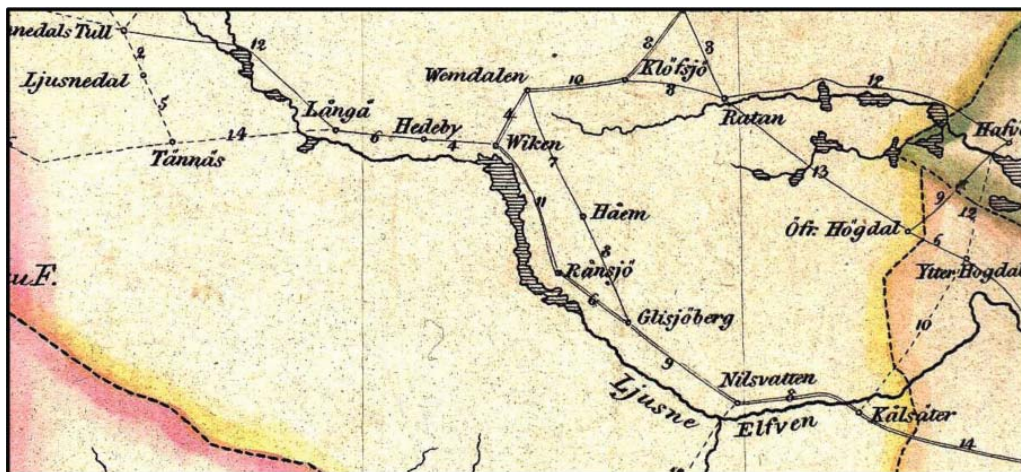
Båda dessa syskon till Nils dog av mässlingen. Döden var ständigt närvarande i byarna. Men Nils var seg och klarade sig, och när han begav sig ned till Söderala hade också en fjortonårig bror nyss dött i en förkylning. Kvar i Hede fanns mor Carin som hade passerat de femtio, och syskonen Carin, Jon, Magnus och Märet. Äldste brodern Olof hade

precis gift sig. Nils skulle komma tillbaka, och ta alla utom systemen Carin med sig till Amerika.

Ina by

Hedin var redan utlörd byskräddare

En lördag hade han knackat på hos nämndeman Jonas Olsson i Ina, och där blivit kvar över helgen. Jonas Olsson var känd s.k. läsare i hela södra Hälsingland, med ett brett kontaktnät. Han for ibland till Stockholm för att

och han var flink i både händer och huvud. Han läste utmärkt, och han kunde rabbla sin katekes utantill. Han har uppe i Hedes kyrkoböcker flera gånger av prästen betecknats som menför under uppväxten, d.v.s. ofärdig. Han hade ett kroppsligt handikapp.

Senare källor antyder att han var kort till växten och hade det man då kallade puckelrygg. Men han var en baddare till skräddare. I Söderala sockenstämmas protokoll från den 13 augusti 1843 finner man goda vitsord. Efter ett par inledande punkter på dagordningen om brandsynen i socknen, står att läsa följande:

§3. Byskräddaren Nils Jonsson Hedin blev på vederbörlig anmälan med allmänt bifall antagen till sockenskräddare såsom välkänd för skicklighet, flit, och pålitlighet och beskedlighet.

Protokollet är undertecknat av prosten Anders Scherdin, Pehr Jönsson i Östansjö, Sven Olofsson i Walla, och Eric Persson i Askesta.

Vid den här tidpunkten hade profeten Erik Jansson från Österunda socken i Uppland anlant i januari 1843 till Söderala för att sälja vetemjöl, med baktanken att predika evangelium.

sälja lax, och kände även läsare i Gefle. Erik Jansson skulle det året återvända flera gånger till Hälsingland, och Jonas Olsson och hans bror Olof Olsson i Kingsta blev Janssons oumbärliga vapendragare och en fast vilostation under väckelseturnéerna. Nils Hedin som bodde nära Jonas Olsson i Ina, lär tämligen snabbt ha anslutit sig till Erik Janssons följare.

Bokbålet i Lynäs 1844

År 1844 tog motsättningarna mellan erikjansarna och kyrkan en allvarlig vändning då Erik Jansson beordrade bokbål. Jansarna började bränna katekeser och postillor. Först i Alfta under sommaren, och sedan i Lynäs den 28 oktober.

I Lynäs brände man även psalmböcker. Bara bibeln var deras rättesnöre. Luther och andra uttolkare var djävulens pack, predikade Erik Jansson. Nils Hedin följde vid den tiden ofta med på Janssons väckelsemöten, och hade samtidigt fått korn på ett bättre boende.

På Forsdal vid Orsta skulle gamle sextioårige kollegan, sockenskräddaren Per Söderahl och hans hustru flytta till sin son som hade blivit bonde i Vedtjärna. Hedin flyttade in på Forsdal hösten 1844 – mitt under den religiösa konflikt som pågick

i socknen. Profeten Jansson hade häktats direkt efter bokbålet i Lynäs. Han sinnesundersöktes, men släpptes. Han hade vid det laget skaffat sig flera tusen anhängare i byarna – framförallt i Hälsingland, men också i Dalarna, Gästrikland och hans egna hemtrakter norr om Enköping.

På Forsdal återfinns Nils Hedin strax efter klockaren och kyrkovaktaren i husförhörslängden. Han bor ensam. Förutom paret Söderahl, så hade en gesäll Hellsén och ofärdige lärningen Grönholm också flyttat ut. Helt tycks Hedin inte ha brutit med statskyrkan ännu, för han var noterad som närvarande vid både sommarens nattvard och husförhöret sista oktober det året.

Avskedad 1845

Men den 12 januari 1845 hade sockenmännen i Söderala fått nog av Hedins följande efter jansarprofeten Jansson, och han avsattes som sockenskräddare av stämman. Stämman ansåg att han misskötte sin uppgift.

Det var nu öppen konfrontation mellan prosten Scherdin och en stor grupp jansare i Söderala. Bokbålet i Lynäs hade satt fart på kyrkan och statsmakt. Nu slog samhället tillbaka. Sockenstämma i Söderala 12 januari 1845:

§1. Församlingens ledamöter beslöt att i anseende till det myckna besvär fjärdingsmannen Olof Andersson haft för de av f.d. bonden i Österunda Eric Jansson i vår kristna tro och lära förvillade sinnen. Församlingen föröka fjärdingsmans lönen till 50 (riksdaler riksgälds) som han hädanefter skulle åtnjuta.

§2. Även förklarade sockenmännen allmänt det de icke vidare ville såsom socken-skräddare begagna och försvara Nils Hedin ifrån Hede, emedan han numera icke gjorde dem någon nytta, utan blott reste omkring för att utsprida Eric Janssons förvillande lära, varföre de uppsade honom nu ifrån att vara sockenhantverkare.

År och dag som förut står, Anders A Scherdin. Uppläst och godkänt i allmän sockenstämma den 19 januari 1846.

”Det blev tumult och blodvite, Janssons hustru Maja-Stina blev slagen sanslös, och Jansson greps åter.”

Efter bokbålet i Lynäs den 28 oktober 1844 hade flera bönder och andra öppet trotsat sina präster, och en del även avsagt sig den lutherska tron vid höstens husförhör runt om i Hälsingland (Delsbo, Alfta, Grängsbo). Profeten Erik Jansson hade suttit häktad sedan 20 november i Gefle, och sinnesundersökts.

Han frisläpptes i december, och den 21 december var han tillbaka i Lynäs och höll möte i dagarna två. Fjärdingsman fick nys om den nu klart olagliga verksamheten och kom dit med handräckning. Det blev tumult och blodvite, Janssons hustru Maja-Stina blev slagen sanslös, och Jansson greps åter.

Vid stämman i Söderala efter nyår ovan, satt profeten Erik Jansson alltså fortfarande inlåst. Ända fram till 17 mars 1845 då Hovrätten friade honom (men han släpptes inte förrän i april). Den 26 januari 1845 hölls ett sammanträde med kyrkorådet i Söderalas sakristia, där en stor grupp jansare ställdes till svars för att de inte längre kom till kyrkan.

Bland de cirka 35 förhörda var Nils Hedin. Kyrkoherden ville konfrontera gruppen och få ett klart besked varför de inte längre gick i kyrkan. Han ville också höra deras inställning till trosbekännelsen, och om de hade samma inställning som bröderna Jonas och Olof Olsson hade givit uttryck för i de förhör som nyligen hållits i Domkapitlet i Uppsala i december 1844.

Många var nu avstängda från nattvarden i Söderala, om de inte avsade sig sina ”villfarelser”. Nils

Hedin på Forsdal tycks ha gjort en del resor som krävde betyg från prosten för att erhålla inrikes pass. En resa till Norge planerades så sent som i oktober 1845. Så här skriver prosten Anders Scherdin i flyttintyget:

Å andra sidan (av attestbladet) tecknade Nils Jonsson Hedin, som vistats inom denna församling sedan 1840, säger sig nu ärna flytta till Norrige och njuter därvid sitt å andra sidan tecknade betyg till godo, med följande förändring: Han är intagen av Eric Janssons villfarelser i vår Kristna lära, är tills vidare förbjuden att begå Herrans nattvard, vilken han senast begick den 16 maj den nästlidne år, och är härifrån enligt utlysning ledig till äktenskap. Attesterat Söderala den 3 oktober 1845. A.A. Scherdin, pastor.

Hedin hade föga framgång i Norge, om han ens var där, men han lär under samma färd ha uppehållit sig en tid hemma i Långå i Härjedalen och träffat modern och syskonen, och övertalat dem att följa med till Amerika. Detta hade nu profeten Jansson beslutat.

Själv hade Jansson 1845 fritagits från en fångtransport på skogen i Lynäs, och sedan gått under jorden, medan han planerade jansarnas emigration. En bra bit över tusen anhängare skulle följa sin profet till Amerika, där total religionsfrihet rädde.

Forts. på sidan 18

Forts. från sidan 9

Det här säger lagen...

Vår rekommendation i sådana situationer är att i första hand kontakta den släktforskare som publicerat uppgifterna och be denne att ta bort uppgifterna och motivera varför.

Läs artikelns hela innehåll sid. fyra: <http://www.datainspektionen.se/Documents/integritetifokus/integritet-i-fokus-10-02.pdf> ■

Gustafssons bryggeri i Sandarne

av Peter Johansson, Söderhamn

Grundades 1882 av Anders Peter Gustafsson född i Dalarna, han kom till Gävle 1869 och sysslade första tiden med brädgårdsarbete.

Bryggmästare Peter Gustafsson.

1 871 fick han anställning vid Ångbryggeriet i Gävle och fick där sin utbildning i yrket och kunde efter fyra år stoppa sitt bryggmästarbetyg i fickan. Därefter jobbade han inom bryggerinäringen några år. Att bli egen bryggare var en dröm och efter en del funderingar gick färden till Söderhamns Skärgård, hit anlände herr Gustafsson den 2 maj 1882 och började omedelbart förbereda

för bryggande av dricka på samma tomt där byggnaden för bryggeriet nu fortfarande finns kvar. Han har själv berättat i en intervju att det vi nu kallar Östanbo på den tiden icke existerade. I trakten där skolan byggdes fanns endast ett femton-tal fäboddar, benämnda Östansjö fäboddar, och bebyggelsen var ringa. Där villorna nu finns, var då vilda skogen.

Vid starten tillverkades enbart svagdricka och redan då fanns det en del konkurrens. Det var på den tiden inte så ovanligt att familjerna själva bryggde sitt behov av svagdricka och de många löskarlar som hade säsongarbete i skärgården, fick sin dricka bryggt av kvinnor, vilka sysslade med hembryggning.

Affärerna gick dock framåt. Den huvudsakliga kundkretsen fanns givetvis i Skärgården, där försäljningsområdet sträckte sig till Vad och distribueringen ombesörjdes med två hästar med vagnar. Försäljningen utsträcktes även till Ljusne, dit man vintertid körde över isen, annan landsväg till Ljusne än över Söderhamn och Söderala, fanns

Sonen Gunnar Gustafsson, f. 1936.

inte då, och på sommartid fraktades drickat med båt.

Under en tid fanns försäljning via ombud i Ljusne, men senare fick en utkörare slå sig ner där under sommaren och ombesörja distribueringen på orten. Antagligen hade möjligheterna till försäljning uppmärksamats och nya bryggerier växte upp, bl.a. Ett i Lervik, Ljusne, och Höljebro.

Sonen Gunnar övertog

På nio år anlades inte mindre än tio Svagdricksbryggerier, och därmed följde hård konkurrens, som ledde till låga priser, vilket nog även på den tiden gladde de törstiga. Under en period kunde man köpa ett helankare på 40 liter köpas för endast en krona, vilket alltså blev två och ett halvt öre per liter.

Striden ledde till att en del bryggerier ofta bytte ägare och flertalet till sist nedlades. Herr Gustafsson klarade konkurrensen väl från de olika bryggerier som växt upp i trakterna och hans företag kunde leva vidare.

År 1898 började bryggeriet att tillverka läskedrycker och under hans första år i yrket framställdes läskan genom att tillverkas på samma sätt som svagdricka, kolsyran jästes fram och sorterna Sodavatten och Sockerdricka var det enda två sorterna som fanns från början.

När industridöden kom till Skärgården på 1920-30 talet och sågverk lades ner fick även Gustafsson's Bryggeri känna av minskad försäljning och det blev

några tunga år. Trots detta så investerades det 1929 i de modernaste maskiner som fanns på marknaden för läsktillverkning. Allt arbete i denna avdelning gjordes med maskin, och för att sköta detta anställdes pojkar och en Dalkulla på sommartid. Kullan hade börjat jobba hos Gustafsson redan sommaren 1907 och hon jobbade ända in på trettioalet.

Den moderna maskinparken hade en produktionskapacitet på 700 flaskor per timme, 300 flaskor Wichyvatten och 400 övrig läsk. För svagdrickstillverkningen fanns det tre 3000 liters kar, två av aluminium och ett av ek.

För att tillverka svagdricka förbrukades det ett normalt år ca 25 000 kg malt per år men det fanns goda år med förbrukning på 34000 kg malt. De var femton man anställda på 30-talet och de hade 6000 Flaskor som rymde 5 och 10 liter i omlopp för distribuering av svagdricka och tre lastbilar som dagligen fraktade drickat till en törstande allmänhet.

För att kyla svagdrickan hämtade man isblock från bland annat

Storsjön vid Storsjöbagaren, man gjorde en så kallad isstack

När A. P. Gustafsson avled 1933 övertog sonen Gunnar bryggeriet och drev det fram till 1948 då hans fru Olga övertog driften när Gunnar gick bort, hustrun drev det fram till det lades ner.

Bockens Bryggeri AB köpte upp Bryggeriet och det lades ner i sista januari 1956. En del av personalen i Östanbo övergår automatiskt till bryggeriföretaget i Söderhamn. Gustafssons bryggeri i Östanbo har varit ett av det äldsta i Hälsingland och dess tillverkning har varit känd vida omkring.

Boningshuset brann ner till grunden 30 april 1992. ■

Allt om Bryggerierna i Söderhamn med omnejd.

Hör av er så kommer jag och fotograferar av flaskor, etiketter, backar, bilder och reklam.

Peter Johansson 070-2395958

Forts. från sidan 15

Från Forsdal till Amerika

Om Erikjansarna har skrivits mycket under årens lopp - både i USA och i Sverige. Allt från akademiska avhandlingar till romaner. Jansarnas tillvaro efter ankomsten till Amerika, den första fruktansvärda vintern i jordkulorna på prärien i Illinois, då över hundratalet dukade under, och livet som det sedan gestaltade sig i kolonin Bishop Hill under åren 1846-1860 - allt detta är tämligen väl dokumenterat och utforskat i en mängd böcker och artiklar. Många av följarnas personliga öden är beskrivna av lokalhistoriker i de berörda landskapen Hälsingland, Dalarna, Västmanland, Uppland, Gästrikland och Härjedalen. Men mångas berättelser är oskrivna.

Redan hösten 1845 begav sig Olof Olsson i Kingsta i förväg med hustru och två barn till New York med ett skepp, för att leta en lämplig plats åt Erik Janssons anhängare. Valet föll på Henry County i nordvästra Illinois, inte långt från Mississippi. Sommaren 1846 började grupper av jansare att gå ombord på de lastfartyg som skulle föra dem till New York under stora umbäranden, instuvade ovanpå last av stångjärn.

Nils Hedin fick ansvaret ombord för den grupp som seglade med barken "Willhelmina" (bilden). Den lämnade Gävle den sista juni 1846. Den bild som växer fram när man letar uppgifter om Nils Hedin, är en alert person som brinner för sina uppgifter. Enligt uppgift var han bland de första på plats i Gävle för att ta hand om den grupp på cirka 120 emigranter som samlades där i juni. I den gruppen ingick också Hedins mor och syskon, och brodern Olofs hustru och fyra barn.

De flesta jansarna ombord på Willhelmina var från Alfta, Ovanåker, Voxna, Bollnäs och Delsbo. Bara sex var från Söderala. De flesta söderalaborna (drygt 130 personer) for med Jonas Olsson på briggen *Charlotte* från Stockholm den 3 juli, eller senare under hösten på briggen *Fritz*, barken *Solide* och barken *New York* m.fl. I Nils Hedins passhandlingar från landskansliet i Gävle, står det:

Namn: Nils Hedin Jonsson, Hemförsamling: Askesta(d),
Yrke: Skräddare, Avresetid: 1846-06-20, Destination:
Nord Amerika över Gävle.

I själva verket tycks skeppet ha lämnat kajen i Gävle först den 30 juni. Resan skulle bli en tolv veckor lång mardröm. Av 120 jansare dog 21 barn och en 85-årig gumma. Tre barn föddes också under resan. De överlevande kunde först den 21 september stiga i land i New York.

Hedin i Bishop Hill

Om Hedins bravader i Bishop Hill fanns ganska knapphändiga uppgifter när jag själv började forska i hans liv i kolonin. Ofta var det samma episoder som nämndes i alla böcker - om hans kontaktverksamhet med andra fria

kristna samfund i Amerika vid den tiden, hans försöka att introducera celibat i Bishop Hill, hans nära kontakt med ledaren Jonas Olsson, och det faktum att Hedin var

en av de två jansare som 1850 fick den tunga uppgiften att föra den mördade profeten Erik Jansson hem till Bishop Hill från tingshuset i Cambridge, Illinois. Nils hade stått

Barken Willhelmina

nära profeten Jansson, var en av de trognaste och mest pålitliga i Janssons ögon, och hade länge status som en av profeten Erik Janssons 12 apostlar. Ibland fick Hedin eller någon annan av ledarna hoppa in och predika istället för profeten Jansson. Gudstjänsterna i Bishop Hill var många och långa i den stora kyrka som byggdes där och ännu idag finns kvar.

Nils Hedin vigdes den 1848 i Bishop Hill samman med Margta Hansdotter från Bollnäs. De fick tre söner 1851-1854, men alla tre dog i späda ålder: "Brodd-Marta" som hon kallades, var en av de kvinnor i Bollnäsbygden som följde med profeten Erik Jansson när han började besöka den delen av Hälsingland, och kvinnorna sov då ofta i samma rum som profeten.

Hon beskrivs som nitisk, d.v.s. en ivrig anhängare till profeten, liksom maken Nils Hedin. Brodd-Marta föddes med en tvillingsyster Kerstin i det s.k. Broddlägret, på Hamre strax norr om Bollnäs. Hon kom med samma skepp som Hedin till New York. Hennes äldre bror "Brodd-Jonas" kom lite senare, och även modern Kerstin från Ren for till Amerika. Hon anlände 1847.

Margta flyttade vid 19 års ålder till arbete som piga i Bollnäs, och vidare till Freluga och Mödånge. År 1842 återvände hon till Hamre där tvillingsystern hade gift sig och tagit över faderns hemman. År 1845 hade Margta varit till "Hede i Härjeådalen", då en av Erik Janssons följare enligt både husförhörslängden och utflyttningslängden. Båda systrarna tycks ha varit viljestarka och självständiga kvinnor. Nils Hedin blev efter mordet på profeten Erik Jansson 1850, rådgivare åt nye ledaren och före detta

grannen i Ina, Jonas Olsson. Hedin uppges i amerikanska källor vara den ende av jansarna som med någon framgång försökte rekrytera nya medlemmar till kolonin från andra liknande kristna kollektiva samfund. Redan år 1848 besökte Hedin Chicago ett par veckor.

Han måste ha lärt sig språket tämligen snabbt. Han företog under de goda åren under 1850-talet ett antal sådana kombinerade handels- och rekryteringsresor. ”Nils Hedin, the only one of Erik Jansson’s twelve apostles who possessed the ability of propagating...” (History of Swedes of Illinois, 1979).

Professor Arnold Barton skriver:

Despite their valiant attempts to learn English – after finding to their dismay upon arriving in America that they did not possess the gift of tongues – the ‘Twelve Apostles’ met with scant success in their efforts to convert the unredeemed, with one possible exception. Indeed, little seems to be known about their labors, except in the case of tailor Nils Hedin, who visited the Rappists in Economy, Pennsylvania, the Oneida colony in New York State, and Hopedale in Massachusetts. He is even reputed to have persuaded 25 or 30 persons in Hopedale to move to Bishop Hill.

Jodå, Hedin besökte Oneidas Perfektionister i staten New York, och Rappites i Pennsylvania (1854). I Hopedale, Massachusetts, övertalade han således ett trettiotal att komma över och prova livet i Bishop Hill en tid, ett försök som blev ganska kortlivat, och de vände tillbaka. Allra bäst kontakt fick Hedin med en Shaker-koloni i Pleasant Hill, Kentucky år 1854. Där köptes också boskap som fördes till Bishop Hill. Själv kunde han erbjuda lärfärd som kolonin producerat.

Hedin började småningom kalla sig predikant (minister) och vigde även folk. Och han började stava sitt namn Hedeem, och blev till slut amerikansk medborgare. Bokföring och skrivna regelverk hade inte varit det viktigaste under kolonins tidiga år, men 1853 skrevs en Charter efter profetens död, och sju betrodda styrelsemän, trustees, utsågs att sköta kolonins ledning.

Fem av dessa sju var från Söderala: Jonas Olsson från Ina 1, Jonas Eriksson från Erik-Andersgården Asta 1, Jacob Jacobson från Myskje 4 (Norrgårn i Marma), Sven Svensson från Valla 1, och Olof Jansson från Vallen (Orsta 3). De övriga två var Jonas Kronberg (Alfta), och profetens bror Peter Jansson, som senare ersattes av Olof Stenberg (Forsa). Det är oklart vem som formulerade the Charter, men Nils Heden satt ordförande och E.U. Norberg var sekreterare då handlingen klubbades igenom och stadfästes i lag av staten Illinois. (100 YEARS: A History of Bishop Hill, Illinois, 1947). Åren 1853-1855 blev goda år i kolonin då ekonomin sanerades och framtiden var ljus. Nils Hedin var jämte Jonas Olsson, Stoneberg, Anders Berglund (Bergland) och Olof Osberg, de som fortsatte

att leda gudstjänsterna i kolonin. År 1854, när Hedin förlorade sin tredje son, gjorde han den omtalade resan till Shaker-kolonin i Kentucky. När fick Hedin idén om celibat. Motiveringen till en sådan åtgärd skulle i första hand vara ekonomisk. Så tänkte även hövdingen Jonas Olsson. Folkmängden i kolonin fick inte växa över en viss gräns.

Enligt Hedins religiösa filosofi, skulle det hela också vara i enlighet med de restriktioner som de första kristna församlingarna hade tillämpat. Om detta hade han säkert läst. Han har utvecklat dessa sina tankar i ett 1857 publicerat brev till Shakervänner i New Lebanon, N.Y.

Det är märkligt att Hedin höll fast vid denna tanke så länge, trots att experimentet blev ett fiasko i Bishop Hill. Giftna par fick fortsätta att bo ihop, men skulle avstå det intima samlivet. Unga medlemmar i församlingen började då lämna Bishop Hill, och sluge Jonas Olsson insåg ganska snart att han måste backa från beslutet.

Kansas-breven

Hedin var alltså tämligen drivande i Bishop Hill under 1850-talet, trots att han inte hörde till den inre kretsen - de sju förtroendevalda styrelsemedlemmarna. Men någonstans när ekonomin började hacka kring 1857 och medlemmarna började ifrågasätta ledarnas vanstyre och misslyckade börsspekulationer, försvinner också Hedin ut i kolonins marginal. En lång period av domstolsprocesser började. I Bishop Hill tog under 1860-talet Metodisterna över många medlemmar och byggde ett eget kapell, och vid decenniets slut etablerade sig också Adventisterna, som också vann över Jonas Olsson till slut.

Nils Hedin försvann i de källor jag hade tillgång till. Efter idogt sökande hittade jag honom i en folkräkning (Census) 1870. Han hade i slutet av sextioåret efter inbördeskrigets turbulens flyttat västerut till Osage County i Kansas, liksom många andra svenskar (Bild: Osage man). En ny lag, the Homestead Act, gav många chansen att köpa mark billigt västerut. Där i ”bleeding” Kansas köpte han en gård med hustru Martha. Kruxet var att han då kallade sig Nelson Hayden. Men ingen tvekan, det var Nils och Martha. Födelseåren stämde även i folkräkningarna 1875 och 1880. Så småningom dök även en samling brev upp i Bishop Hills arkiv, donerade av familjen Jacobson.

Det var brev skrivna under åren 1869-1882 från Nils Hedin i Kansas till vännen Jacob Jacobson som då var framgångsrik affärsman i Bishop Hill. Dessa båda, Nils Hedin från Forsdal och Jacob Jacobson från Myskje, var de två jansare som tillsammans förde hem profeten Erik Janssons döda kropp från tingshuset, där han stupat för en revolverkula från en uppretad före detta äkta make. Korrespondensen upphörde när Jacobson dog. Nils Jonsson Hedin, alias Hedeem och Hayden, lär ha dött i örjan av 1890-talet. Men i Bishop Hill finns ännu en liten vägstump som bär hans namn. ■

Aktiviteter våren 2016 i forskarföreningen Alir

Medlemsmöten där vi utbyter information och idéer och där vi hjälper varandra i vårt forskningsarbete kommer att hållas första onsdagen i varje månad under februari-april.

Datum 2/3 och den 6/4. Ta gärna med egen bärbar dator!

- Tid: 18.30- ca 21.30
- Plats: Kulturens Hus, rum *Söderala*.

Släktforskarhjälp tisdagar jämn vecka. Datum 23/2, 8/3, 5/4 och 19/4.

- Tid 10.00–13.00
- Plats: Söderhamns Bibliotek, forskarsalen

Lördagen den 20/2 erbjuds Alir´s medlemmar att följa med på ett besök i Fängelsemuséet på Hamiltongatan 3 i Gävle. Kostnad 70 kr/person. I detta pris ingår entré och en guidad tur på ca 2 timmar. Anmälan och ev. önskemål om samåkning till Carina, tel. 070-55 45 014, senast 17/2. Väl mött utanför museets entré 13.00.

Släktforskningens dag 2016 är lördagen den 19/3. Temat i år är DNA forskning, varför vi kommer att ha en föreläsning om detta mellan 11.00–12.00 på övre våningen på Söderhamns stadsbibliotek. Föreläsare är Annika Lindqvist från Sundsvall. Hon är med bland dem som rekommenderas av Svenska Sällskapet för Genetisk Genealogi (SSGG) som föreläsare i detta ämne. Även utställning om släktforskning kommer att finnas på övre våningen på Söderhamns stadsbibliotek. Släktforskarhjälp finns på plats mellan 10.00–11.00 och 12.00–13.30.

Årsmöte för Forskarföreningen Alir blir, som tidigare annonserats, söndagen 20/3-2016.

- Tid 13.00–15.00.
 - Plats Kulturens Hus, *Gröna Rummet*.
- Förtäring och lokal föreläsare.
Föreläsare från Ljusne Bruksmuseum som berättar om Ljusne från förra sekelsskiftet till 1930-talet.
Annonsering kommer att ske i god tid under föreningsnytt.

Då intresset för vårens nybörjarkurs varit väldigt liten kommer den att ställas in.

Ny annonsering kommer inför höstens kurser.

Den planerade föreläsningen om Emigrantforskning som planerades till april 2016 kommer att flyttas fram. Annonsering kommer att ske under föreningsnytt i god tid.

Samtliga aktiviteter kommer löpande att läggas ut på hemsidan www.alir.se samt på Facebooksidan **Forskarföreningen Alir**. Anslag kommer också att finnas på Söderhamns Stadsbibliotek.

www.alir.se //

www.facebook.com/forskarforeningenalir